

Македон Галина

к.е.н., завідувач кафедри менеджменту

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЧЕРНІГІВЩИНИ В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Розвиток людського капіталу визначається кількісними і якісними параметрами. Основою розвитку людського капіталу виступає його відтворення, яке забезпечується, насамперед, за рахунок приросту населення, як природного (за рахунок народжуваності), так і міграційного (за рахунок залучення в регіон мігрантів з інших регіонів і країн) [2].

У 2018 році в Чернігівській області у міських поселеннях проживало 65,2 % від загальної чисельності населення області, у сільських відповідно 34,8 % (в загальному по Україні цей показник на рівні 30,7 %). В області в період з 1995 до 2019 року включно спостерігається природне скорочення населення. Сумарно протягом цього періоду чисельність населення області скоротилася на 27,5 %. Міграційний приріст також є негативним [1]. Відповідно такі статистичні дані підкреслюють проблематичність кількісного відтворення людського капіталу в регіоні і важливість активізації економічних, соціальних і адміністративних заходів в цьому напрямі.

Одним з головних джерел формування якості людського капіталу виступають фінансові ресурси, що дозволяють покращувати його характеристики. Розвиток людського капіталу визначається обсягом доходів, яких вистачає не тільки на поточне споживання, але і на інвестування в освіту, здоров'я, соціальний і культурний розвиток.

Номинальний розмір доходів домогосподарств протягом 2013-2017 років зростав, та якщо проаналізувати купівельну спроможність домогосподарств, враховуючи індекс інфляції, то спостерігаємо її зниження у 2014, 2015 і 2016 роках.

Оскільки основні статті витрат домогосподарств обох областей спрямовані на забезпечення харчування, купівлю одягу і взуття та оплату

житлово-комунальних товарів і послуг, то досить мала частка залишається на охорону здоров'я, освіту, відпочинок і культуру тощо. Домогосподарства Чернігівської області в селі витрачають на охорону здоров'я 214,80 грн. на місяць на одне домогосподарство, на освіту – 9,60 грн. на сім'ю, в місті – 337,55 та 103,76 грн. відповідно. Витрати на проведення дозвілля теж суттєво відрізняються і становлять грн. 155,45 грн в місті і 43,42 грн в селі на місяць на домогосподарство [2].

За підсумками 2017 року Чернігівська область за показником регіонального індексу людського розвитку займає 16 місце із 22, а щільність населення (32 особи на 1 км²) – найнижча в Україні. Відповідно депресивний характер регіону в значній мірі залежить від даних показників і потребує першочергового вирішення шляхом реалізації чітких соціально-економічних кроків найближчим часом [3].

Концепція людського розвитку як особлива теоретична система й орієнтована на практику державного управління методологія виходить з визнання неможливості звести суспільний прогрес до зростання грошового доходу чи примноження матеріального багатства. В її основі лежить принцип, згідно з яким економіка існує для розвитку людей, а не люди – для розвитку економіки. Центральним елементом концепції людського розвитку є людський потенціал, який за своїм змістом є значно ширшим поняттям, ніж людський капітал [1].

Серед шести блоків регіонального індексу людського розвитку (відтворення населення, соціальне середовище, комфортне життя, добробут, гідна праця, освіта) найгіршим значення в області по розділах «комфортне життя», «соціальне середовище» та «гідна праця». Зокрема у блоці «комфортне життя» найпроблемнішими є пункти «питома вага будинків, обладнаних централізованим газопостачанням або підлоговою електроплитою у сільській місцевості» – 21 місце та «питома вага будинків, обладнаних централізованою каналізацією та водовідведенням у сільській місцевості» – 18 місце серед областей України [2].

Одним із основних критеріїв ефективності розвитку регіону є забезпечення комфортного, безпечного середовища життєдіяльності для людини на всій території регіону, незалежно від розташування місцевості. Громадяни мешкають у конкретних містах, селищах і селах, тому повсякденно мають вирішувати проблеми життєзабезпечення. Програма буде спрямована на забезпечення комфортного середовища мешканців області, у таких сферах як: транспортна доступність, підвищення якості житлово-комунального господарства, безпечне довкілля.

Отже, поетапна реалізація Стратегії розвитку області дозволить створити нові робочі місця, відповідно підвищення рівня доходів населення стане каталізатором покращення не лише розрахункових показників індексу людського розвитку, а і вплине на структуру витрат, що в свою чергу збільшить частку витрат на освіту, медицину і культуру і дасть поштовх до нарощення людського потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Дерій Ж. В. Регіональна парадигма якості життя та людського розвитку. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2013. № 4. С. 229-237.

2. Стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Чернігів, 2019, 97 с.

План заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Чернігів, 2019, 1

Панченко Ольга Дмитрівна

аспірантка

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У МАЛИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Суб'єкти малого підприємства сільськогосподарської галузі в сучасних умовах виступають активними учасниками ринкового середовища. Зважаючи на гіршу фінансову спроможність, менші виробничі можливості, відсталість техніки та технологій, кадрову недостатність у більшості випадків